

עקרונות ומושגים בגישת האוריינות השפתית-תרבותית Proficiency

תיאוריה:

ניסיון להסביר כיצד שפה נרכשת / נלמדת

מתודולוגיה:

יישום תיאוריה- הפיכתה לשיטת הוראה

גישה:

כיוון, התוויית דרך
גישה באופן עקרוני יכולה לאמץ כל תיאוריה או מתודולוגיה
התומכות ביעדים שהציבה לעצמה

Proficiency

גישה תקשורתית

גישה פונקציונלית-תיפקודית

Stephen Krashen

רכישה
תהליך לא מודע

למידה
תהליך מודע

יכולת/תפקוד
הפעלת מיומנויות שפתיות
ותרבותיות

מה הלומד יודע
על השפה
מלים, דקדוק, תחביר

<http://www.sk.com.br/sk-krash.html>

למידה תומכת ברכישה אבל לא מספיקה כדי להביא
את הלומד לתיפקוד שפתי

בתהליך ההוראה של עברית כשפה זרה/שנייה לפי
גישת הפרופישנסי אנו שואפים למקסם תהליכי
רכישה

במהלך השיעור ניתנים כל הזמן מצבים ותרחישים
יום יומיים מציאותיים

חומרי למידה

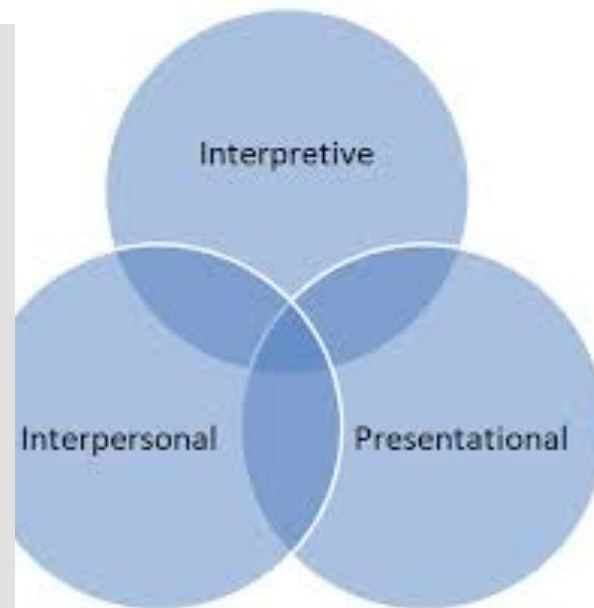
נבנים סביב נושאים תימטיים ולא סביב נושאים לשוניים
בהתאם לרמות הלומד והמטרות של תוכנית הלימודים
מוגדרות בצורה תפקודית

הדגש הוא על תפקוד תקשורתי (תקשורת הצגתית, פרשנית והידודית)
ותפקוד תרבותי

שלושת אפיקי התקשורת ע"פ אקטפל

Three modes of Communication

- **Standard 1.1- Interpersonal Mode:**
Students engage in conversation, provide and obtain information, express feeling and emotion, and exchange opinions.
- **Standard 1.2 – Interpretive Mode:**
Students understand and interpret written and spoken language on a variety of topics.
- **Standard 1.3 – Presentational Mode:**
Students present information, concepts and ideas to an audience of listeners or readers on a variety of topics.

ACTFL=American Council on The Teaching of Foreign Languages

המועצה האמריקאית להוראת שפות זרות

תקשורת הצגתית

הצגת
מסר/רעיון/מידע/נוש
א

התקשורת ברובה
אין (חד צדדית
החלפת מידע/דיון או
מיקוח על מידע)

מיומנויות שפה: דיבור
וכתיבה

תקשורת פרשנית

פרוש/פענוח של מסר/רעיון המועבר
בעל פה (שמיעה של ראיון, שיר,
חדשות ברדיו,) **בכתב** (מאמר,
סיפור, בלוג) או **באמצעים ויזואליים**
(וידאו, סרטון, מצגת ויזואלית)

התקשורת היא חד פיונית

מקבל המסר מפענח אותו בלי לדון
עליו עם מעביר המסר. זאת פעולה
שונה מהבנה או תרגום כי יש
בפענוח גם קריאה/הבנה "בין
השורות".

Interpretive Mode

מיומנויות שפה :

קריאה

האזנה

צפייה

תקשורת הידודית

יחידת לימוד: עונות ואופנה

תקשורת הצגתית

הלומדים מתבקשים
לכתוב אימל לחבר שאמור להגיע לביקור: להזהירו
לגבי מזג האויר הצפוי ולהמליץ מה לארוז לביקור

תקשורת פרשנית

צפיה בתחזית מזג האויר מלווה בדף עבודה עם משימות
הבנה (תרגיל רב-ברירה)

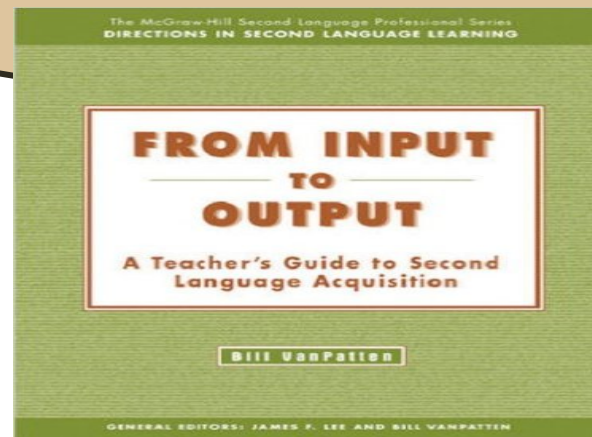
תקשורת הידודית

חבר מישראל
מתקשר ומתייעץ באיזו עונה כדאי להגיע לבוסטון ואילו בגדים לארוז
משחק תפקידים

רצף של חומרים אותנטיים

תהליך (Van Patten)
רכישת שפה

איך ללמד שפה נוספת/ זרה ?

Bill Van Pattem

שלב	
Input תשומה/קלט מובן	הבנת משמעות השפה קודמת להבנת צורה המורה בונה תרגילי "קלט מובן" ברמה קצת יותר גבוהה מרמת הלומד (תרגילי רב ברירה, נכון/לא נכון, מיון, זיהוי....)
Intake הטמעה	שימוש בידע בהקשר הראשוני שבו הוא נלמד. הטמעה שנובעת משימוש וחזרתיות (תרגילי קלוז, חזרה על הכתוב/נאמר באינטונציה אחרת...)
Developing system ידע על השפה	הבנת העיקרון הלשוני (דקדוק- ידע על שפה) (תרגילי הטיה, השלמת מילות יחס...)
Output פלט/תפוקה	יכולת הפקה בדיבור או בכתיבה (המלצה על סרט/ספר, כתיבת התחלה/סוף לטקסט, חיווי דעה./השוואה...)

Formative and Summative Assessment

בד"כ בוחנת "תוצר" בנקודת זמן
מסוימת
תוצר=השגים/תיפקודים

אינה נותנת כלים ממשים לקידום
הלמידה

הערכה מסכמת

מתרחשת כל הזמן וכוללת מגוון כלים
כשהלומד שותף לתהליך(תלקיט, יומנים,
יומני רשת, מצגות, בחנים, משימות
מקוונות...)

בודקת תהליכים לצורך קידום הלמידה.
המטרה היא לצמצם פערים בין הרמה
הנוכחית למטרה

הערכה מעצבת

מה בודקים במבחן ?

Achievement

מה הלומד יודע על החומר הנלמד

A

Achievement

Performance

איך הלומד מתפקד במסגרת החומר הנלמד

AP

Proficiency

איך הלומד מנצל את הידע

שלמד בכיתה כדי לתפקד בשפה במצב אמיתי

P

ACTFL Can-Do Statements

הלומד שותף להערכה

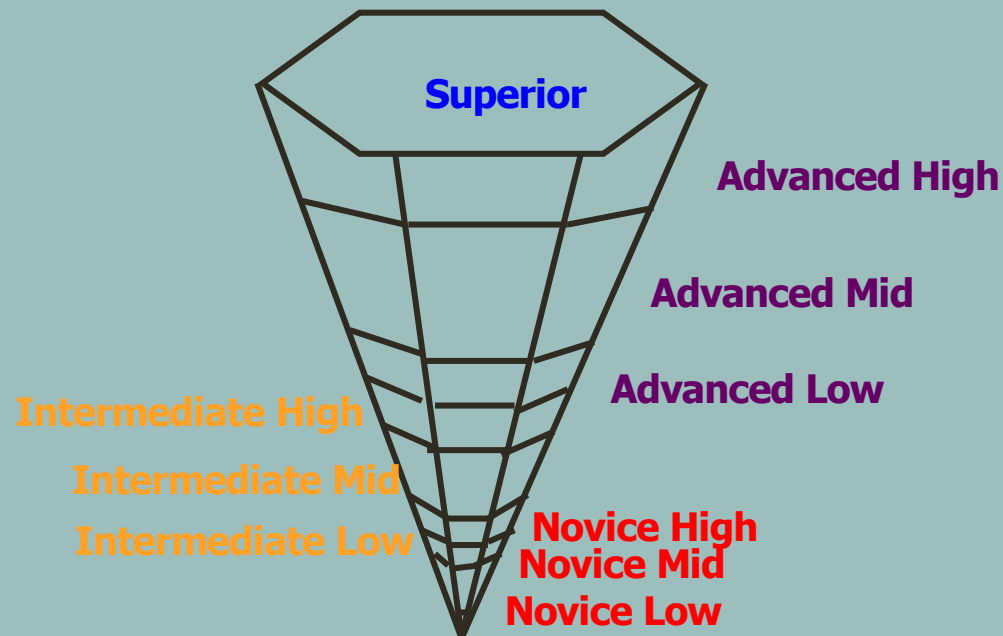
- https://www.actfl.org/sites/default/files/pdfs/Can-Do_Statements_2015.pdf

The ACTFL Proficiency Guidelines:

Measure language ability to function in all skills at all levels

https://www.actfl.org/sites/default/files/pdfs/public/ACTFLProficiencyGuidelines2012_FINAL.pdf

רמות ביכולת תפקודית

Source: Swender 1999, P.12 , Reprinted by permission of ACTFL

תפקוד בשפה בכל הרמות מוערך על פי הקריטריונים הבאים:

תכנים והקשרים:

בסביבה המיידית, או מחוץ לסביבה המיידית.

משימות:

לתאר, לספר, להשוות, לערוך רשימה, להביע דעה.

סוג הטקסט:

מלה, רשימת מלים, צירוף משפטים, קטע, מספר קטעים.

דיוק:

מי מבין את הלומד - מאזין/קורא אוהד, או לא אוהד.

NOVICE

תוכן / הקשר	סוג טקסט	משימות	דיוק - איכות
דיבור	רשימת מלים או מלים בודדות. -אוצר מלים פשוט לצרכים יומיומיים.	שאלות פשוטות. -הצהרות -חזרות על דיאלוגים פשוטים. -חזרות על מבעים נלמדים. -מצבים לא מסובכים.	-הפסקות ארוכות, גישוש אחר מלים, שימוש בשפת-אם. -מיעוט בשמות תואר, שימוש לא מדויק בכינויי גוף. -היעדר התאמה בין נושא ופועל. -מובנים למאזין אוהד.
האזנה	-סביבה מידית כגון: ב"ס, משפחה, אוכל, מספרים וכו'. מנהגים- ברכות שגרתיות יומיות -פגישות -חגים	-הבנת מלים ותבניות שנלמדו בע"פ. -טקסט נתמך ע"י אמצעים ויזואליים, או ע"י הקשר ברור.	-צריך חזרות -יכולים להתבלבל במקרה של מבנים דומים (מה שמך?-מה שלומך?). שגיאות התאמה. -מובנים למאזין אוהד.
כתיבה	-מלים ומבעים מתוך הסביבה המיידית. -להעביר רוב האותיות מדפוס לכתב - לכתוב מהזכרון רשימות מלים וביטויים שנלמדו.	-העברת רוב האותיות מדפוס לכתב. - כתיבה מהזכרון של רשימות מלים וביטויים שנלמדו.	-שגיאות כתיב כתוצאה מכתבה פונטית. -שולטים בכתיבת אותיות, לעתים יחליפו בין ו'-ב', ובין ת'-ט'.
קריאה	-סביבה מיידית- כיתה, משפחה. -שיח הקשור להתנהגות בסביבה מיידית- הכרות, חגים, אירועים. -מלים הקשורות לתחום תרבותי מוכר – פסח, ראש השנה.	-מלים מנוקדות . -מלים מנוקדות חלקית. -מלים לא מנוקדות- נתמכות ע"י הקשר (תמונה, סימן). -מבעים ידועים שנלמדו.	-יכולים להתבלבל בזיהוי אותיות דומות ג'-ז', ד'-ר', ד'-צ'. -צריכים לחזור ולקרוא מה שמעבר למבעים ומלים. -שגיאות התאמה.

INTERMEDIATE

תוכן / הקשר	סוג טקסט	משימות	דיוק-איכות	
דיבור	סביבה מיידית- ב"ס, משפחה, חברים, סדר יום. שיחות פשוטות בעלות מבנה צפוי בהקשר מוכר.	רצף משפטים פשוטים ומחוברים, עדיין ללא סיפור ממש.	שאלות ותשובות הקשורות לנושא מוכר. שימוש במשפטים המביעים תכנים בזמן עבר. מצבים יומיומיים לא מסובכים.	שימוש מוטעה בהא הידיעה, אי דיוק בצורת הפועל, שימוש שגוי במבנה סמיכות, חוסר התאמה בסדר מלים במשפט, שימוש במלות שאלה כבמלות קישור. מובנים למאזין אוהד.
האזנה	סביבה מיידית. סביבה חוץ-מיידית מוכרת(כבר נחשפו אליה בעבר-ספורט, תחביבים).	הבנת רעיון מרכזי ומספר פרטים מתוך טקסט הבנוי כשיחה אינטראקטיבית. רעיון מרכזי מטקסט שהקשרו אינו מוכר. הבנת משפטים קצרים ומורכבים.	הבחנה בין: זכר-נקבה רבים –יחיד זמנים שגיאות התאמה. מובנים למאזין אוהד.	
כתיבה	מלים ומביעים מתוך הסביבה המיידית. רשימות מלים (קניות, מערכת לימודים, סדר יום) שאלת שאלות. אוסף משפטים קצרים ומחוברים. פתקים	תקשור ע"י מסרים קצרים. שאלת שאלות הקשורות לסביבה המיידית. דיווח קצר. הבעת רצון / רגשות. תיאורים פשוטים. מצבים לא מסובכים.	כתיבה בשפה 'מדוברת'. זמן הווה. פעלים שכיחים בעבר. העברת מידע בדרך עקיפה כשנוצר חסך במלים. חוסר התאמה.	
קריאה	סביבה מיידית- אנשים, מקומות, טיולים, סרטים. פרסומות פשוטות. תיאורים קצרים בנושאים ידועים. מידע עובדתי על מקומות.	הבנת רעיון מרכזי ומספר פרטים מתוך נושאים מוכרים. הבנת רעיון מרכזי של מביעים לא ידועים. הבנת רעיון מרכזי בעזרת הקשר ברור. הבנת זמני פעלים שכיחים. מצבים לא מסובכים.	מתבלבלים בהבנת מלים לא מנוקדות בעלות כתב דומה ומובן שונה (דוד-דוד). חוסר התאמה.	

ADVANCED

תוכן / הקשר	סוג טקסט	משימות	דיוק-איכות
דיבור מחוץ לסביבה המיידית – עבודה, פוליטיקה, סדרות טלוויזיה, מצבים חברתיים.	מספר קטעים מקושרים כגון: -מאמרים קצרים -ספורים -הרצאות -ראיונות, חדשות.	השתתפות אקטיבית בשיחה, להביע מספר רעיונות, -ליזום- 'להחזיק' ולסיים משימות תקשורתיות. -לתאר, לספר, להשוות, להתלונן, לפתח נושא, להביע דיעה, להתנצל.	-חיבור בין קטעים ומשפטים -דיבור עקיף, שימוש בכל הזמנים, שליטה טובה במלות יחס שכיחות. -שגיאות כתוצאה מתרגום משפת-אם, מובנים גם לדוברים ילידים.
האזנה מחוץ לסביבה המיידית – עבודה, פוליטיקה, סדרות טלוויזיה, מצבים חברתיים.	-קטעים מקושרים כגון: -דיאלוגים – דר'ח בנושא מוכר. -ראיונות -הרצאות קצרות -חדשות קצרות	-הבנת רעיון מרכזי ופרטים רבים של קטעים מקושרים בנושאים ידועים. -הבנת רעיון מרכזי של קטע בנושא לא ידוע אך מקושר (וידאו, טלוויזיה). -הבנת מלים / אמצעי קישור.	-מתקשים להבין רב-שיח (יותר מאדם אחד) - חוסר הבנה של מלים לא ידועות הנאמרות בקצב מהיר.
כתיבה מחוץ לסביבה המיידית – עבודה, פוליטיקה, סדרות טלוויזיה, מצבים חברתיים.	-תיאורים -סיפורים -השוואות באורך של מספר קטעים -מכתבים --דיווחים	-להשוות, לתאר, לספר, לדווח. -לכתוב מכתבים בנושאים רשמיים וחברתיים. -יכולת התחלתית בכתיבת ז'אנרים. -הבעת דיעות ורגשות, עדיין לא מנומקים.	-שליטה טובה מאוד במבנה תחבירי, בזמנים ופעלים שכיחים, ובמספר רב של פעלים יוצאי דופן. שימוש באמצעי חיבור וקישור שכיחים. כתיבה עקיפה. עדיין שגיאות וחוסר שימוש במילות יחס.
קריאה מחוץ לסביבה המיידית – עבודה, פוליטיקה, סדרות טלוויזיה, מצבים חברתיים.	-קטעי אינפורמציה וטקסטים ספרותיים קצרים הכוללים: תיאור, סיפור, השוואה, פרסומות, כתבות מרובות פרטים.	-הבנת רעיון מרכזי ופרטים רבים של מספר קטעים מקושרים ומחוברים בנושאים ידועים. -הבנת רעיון מרכזי ומספר פרטים מתוך קטעים מקושרים בנושאים לא ידועים.	-יכולים 'לפסס' קטעים קטנים מתוך הטקסט. -שגיאות בהבנת פרטים הקשורים לעניינים 'תרבותיים'. -שליטה במבנה ה'תנאי' – 'תנאי בטל' ו'תנאי קיים'.

הארות/הערות/שאלות

